

Lieta C-147/24 [*Safi*]ⁱ**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2024. gada 26. februāris

Iesniedzējtiesa:*Rechtbank Den Haag* [Hāgas tiesa] (Nīderlande)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2024. gada 26. februāris

Prasītāja:

V

Atbildētājs:*Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid***Pamatlietas priekšmets**

Prasība, kas iesniegta par atteikumu piešķirt atvasinātās uzturēšanās tiesības Nīderlandē saskaņā ar LESD 20. pantu trešās valsts valstspiederīgajam, kuram jau ir uzturēšanās tiesības citā dalībvalstī un kurš ir vecāks Nīderlandē dzīvojošam bērnam ar Nīderlandes valstspiederību.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

LESD 20. panta interpretācija attiecībā uz iespējamu atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu, ja trešās valsts valstspiederīgajam uzturēšanās tiesību atteikuma gadījumā nav jāatstāj Savienības teritorija, bet viņš var atgriezties dalībvalstī, kurā viņam ir uzturēšanās tiesības. Nozīme, kāda šajā gadījumā ir jāpiešķir bērna atkarības attiecībām ar šo vecāku, bērna interesēm, ģimenes dzīves neaizskaramībai un iespējamai bērna nepieciešamībai īstenot savas tiesības uz brīvu pārvietošanos. LESD 267. pants

ⁱ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

Prejudiciālie jautājumi

1) Vai LESD 20. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka nav izslēgts, ka vecākam, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, ir jāpiešķir atvasinātās uzturēšanās tiesības dalībvalstī, kuras pilsonis ir viņa nepilngadīgais bērns un kurā viņa bērns uzturas, neizmantojot savas pilsoņa tiesības, lai gan šim vecākam, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, ir uzturēšanās tiesības citā dalībvalstī?

Ja nav izslēgts, ka vecākam no trešās valsts ir jāpiešķir atvasinātās uzturēšanās tiesības dalībvalstī, kuras pilsonis ir viņa nepilngadīgais bērns un kurā viņa bērns uzturas, neizmantojot savas pilsoņa tiesības, lai gan šim vecākam no trešās valsts ir uzturēšanās tiesības citā dalībvalstī:

2) vai no LESD 20. panta, ņemot vērā Direktīvas 2008/115 5. panta a) un b) punktu un 6. panta 2. punktu, gadījumā, ja pastāv atkarības attiecības, kas pamato atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar LESD 20. pantu, lēmuma pieņemējai iestādei izriet pienākums pārliecināties, vai tiesību uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos īstenošana ir bērna interesēs un vai ģimenes dzīve var turpināties, pirms vecākam, kam ir trešās valsts valstspiederība, noteikt pienākumu nekavējoties doties uz dalībvalsti, kurā viņam ir uzturēšanās atļauja vai cita atļauja tur palikt, un vai šie faktori ir jāņem vērā, izvērtējot pieteikumu par atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu?

Atbilstošās Savienības tiesību normas un starptautisko tiesību normas, kā arī Tiesas judikatūra

ANO Bērna tiesību aizsardzības konvencijas 3. pants

ECPAK 8. pants

LESD 20. pants

Pamattiesību hartas 7. un 24. pants

Direktīva 2008/115/EK – 5. un 6. pants

Spriedumi, 2022. gada 5. maijs, *Subdelegación del Gobierno en Toledo/XU* un QP (C-451/19 un C-532/19); 2011. gada 8. marts, *Zambrano* (C-34/09); 2022. gada 7. septembris, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Uzturēšanās tiesību būtība saskaņā ar LESD 20. pantu) (C-624/20); 2023. gada 22. jūnijs, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Nepilngadīga bērna, Nīderlandes pilsoņa, māte, kura ir Taizemes valstspiederīgā) (C-459/20); 2011. gada 15. novembris, *Dereci* (C-256/11); 2021. gada 14. janvāris, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Nepavadīta nepilngadīgā atgriešana) (C-441/19); 2022. gada 22. novembris, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Izraidīšana – Medicīniskās kaņepes) (C-69/21); 2021. gada 11. marts, *Belgische Staat* (Nepilngadīgās personas vecāka atgriešana) (C-112/20)

Secinājumi lietās *Zambrano* (C-34/09) un *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Personas, kas identificējas ar Savienības vērtībām) (C-646/21)

Atbilstošās valsts tiesību normas

Saskaņā ar *Vreemdelingenwet 2000* (2000. gada Ārvalstnieku likums) 8. pantu ārvalstniekam kā [Savienības] pilsonim ir tiesības likumīgi uzturēties Nīderlandē, ciktāl viņš uzturas Nīderlandē saskaņā ar tiesisko regulējumu, kas pieņemts atbilstoši LESD.

Saskaņā ar *Vreemdelingencirculaire 2000* (2000. gada Apkārtraksts par ārvalstniekiem) B10/2.2. pantu, lai šāda uzturēšanās būtu likumīga, ir jābūt izpildītiem visiem turpmāk minētajiem nosacījumiem:

- “a. ārvalstniekam ir jāpierāda sava identitāte un valstspiederība [..];
- b. ārvalstniekam ir nepilngadīgs bērns [..], kuram ir Nīderlandes pilsonība;
- c. ārvalstnieks, neatkarīgi no tā, vai kopā ar otru vecāku vai atsevišķi, faktiski rūpējas par nepilngadīgo bērnu; un
- d. starp ārvalstnieku un bērnu pastāv tādas atkarības attiecības, ka bērns būtu spiests atstāt Savienības teritoriju, ja ārvalstniekam tiktu atteiktas uzturēšanās tiesības.

[..]”

Saskaņā ar šo tiesību normu ārvalstnieks, kurš uzturēšanās pieteikumu iesniedz kā aprūpējošais vecāks, nesaņem uzturēšanās atļauju, ja viņam jau ir uzturēšanās tiesības citā dalībvalstī.

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītāja ir Marokas valstspiederīgā, un viņai ar vīru, kurš ir Nīderlandes un Marokas valstspiederīgais, ir nepilngadīgs dēls, kuram ir Nīderlandes pilsonība. Šim dēlam ir runas un valodas attīstības traucējumi, un viņš apmeklē specializētu skolu. Par bērnu kopīgi rūpējas vecāki, kuri dzīvo kopā. Veselības problēmu dēļ tēvam nav darba ienākumu, bet viņš saņem sociālos pabalstus. Viņš ir atbrīvots no pienākuma strādāt.
- 2 Prasītāja no 1999. līdz 2014. gadam dzīvoja Spānijā, un viņai ir uzturēšanās tiesības šajā valstī, kas joprojām ir spēkā, neraugoties uz viņas Spānijas iestādēm adresēto lūgumu par to atsaukšanu. Kopš 2014. gada viņa dzīvo Nīderlandē bez derīgas uzturēšanās atļaujas un nekad nav nonākusi saskarē ar tieslietu sistēmu.
- 3 Viņa lūdza piešķirt atvasinātās uzturēšanās tiesības kā Savienības pilsoņa ģimenes locekli saskaņā ar LESD 20. pantu, kuras atbildētājs atteica. Viņa nav iesniegusi

nekādus turpmākus pieteikumus Nīderlandē. Tēvs un dēls nekad nav izmantojuši savas tiesības brīvi pārvietoties.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 4 Prasītāja apgalvo, ka viņa var atsaukties uz uzturēšanās tiesībām saskaņā ar LESD 20. pantu, jo viņas dēls ir no viņas atkarīgs. Reagējot uz atbildētāja atteikumu piešķirt šīs tiesības, viņa apgalvo, ka viņai ir jāpiešķir uzturēšanās atļauja, pamatojoties uz ECPAK 8. pantu.
- 5 Atbildētājs atteikumu piešķirt uzturēšanās tiesības saskaņā ar LESD 20. pantu pamato ar to, ka prasītājai jau esot uzturēšanās tiesības Spānijā. Viņš pēc savas ierosmes vēl esot arī pārbaudījis vai viņa varētu pieprasīt uzturēšanās atļauju, pamatojoties uz ECPAK 8. pantu. Tomēr, neraugoties uz viņa konstatējumu, ka Nīderlandē pastāv privātā un ģimenes dzīve, Nīderlandes iestāžu intereses esot pārākas pār prasītājas un viņas ģimenes personīgajām interesēm.
- 6 No tā izrietošais atteikums piešķirt uzturēšanās atļauju vienlaikus ir rīkojums nekavējoties doties uz Spāniju. Nepilngadīgais dēls var doties kopā ar prasītāju, un līdz ar to viņam nav jāatstāj Savienības teritorija kopumā.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

a) Atvasināto uzturēšanās tiesību īpatnības

- 7 No Tiesas 2022. gada 5. maija sprieduma lietā XU un QP (C-451/19 un C-532/19) iesniedzējtiesa secina, ka atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršana saskaņā ar LESD 20. pantu paredz ne tikai ļoti īpašu situāciju un atkarības attiecības, bet arī to, ka tās ir iespējams piešķirt tikai tad, ja no Savienības sekundārajām tiesībām vai valsts tiesībām neizriet uzturēšanās tiesības (kā tas ir prasītājas gadījumā). Proti, atvasinātajām uzturēšanās tiesībām ir pakārtots raksturs.
- 8 Atvasinātās uzturēšanās tiesības Nīderlandē tiek piešķirtas, ja starp vecāku, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, un bērnu ar Nīderlandes pilsonību, kurš dzīvo Nīderlandē un (vēl) nav izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos, pastāv atkarības attiecības. Ja uzturēšanās tiesības tiek atteiktas saskaņā ar LESD 20. pantu, atbildētājs atbilstošu pieteikumu pēc savas ierosmes vēl izskata, pamatojoties uz ECPAK 8. pantu, bet ne uz atvasinātajām Savienības tiesībām vai valsts tiesībām. Parasti tiesa pēc savas ierosmes arī nepārbauda, vai uzturēšanās tiesības var piešķirt saskaņā ar kādu citu tiesību normu.
- 9 Iesniedzējtiesa uzskata, ka ECPAK 8. pants un LESD 20. pants principā prasa atšķirīgu vērtējumu. Pirmajā gadījumā valsts var izsvērt pieteikuma iesniedzēja individuālās intereses (ģimenes dzīvi) pret valsts interesēm, turklāt valstij šajā ziņā ir zināma rīcības brīvība. Tādējādi var tikt ņemti vērā tādi faktori kā iespējami objektīvi šķēršļi ģimenes dzīves izveidošanai citā vietā un bērna

intereses. Tomēr LESD 20. pantā nav paredzēta abu interešu izsvēršana. Nozīme ir tikai atkarības pakāpei, kāda ir starp bērnu un vecāku ar trešās valsts valstspiederību.

- 10 Atbildētājs ir noraidījis uzturēšanās tiesības saskaņā ar LESD 20. pantu, pamatojoties uz savu Tiesas judikatūras interpretāciju, saskaņā ar kuru atvasinātās uzturēšanās tiesības tiek piešķirtas tikai tad, ja starp trešās valsts valstspiederīgo vecāku un viņa bērnu, kurš ir Savienības pilsonis, pastāv atkarības attiecības, kuru dēļ, ja vecākam nebūtu uzturēšanās tiesību, bērns būtu spiests atstāt *Savienības teritoriju kopumā*.
- 11 Iesniedzējtiesa jautā, vai, izskatot prasītājas pieteikumu saskaņā ar LESD 20. pantu, ir pietiekami piemēroti principi, kas izriet no Tiesas judikatūras. Tā it īpaši vēlas noskaidrot, vai prasītājas uzturēšanās tiesības Spānijā nozīmē, ka, lai izvērtētu viņas bērna intereses, ir nepieciešams tikai konstatēt, ka viņa kā Savienības pilsoņa tiesības ir nodrošinātas, jo viņam nav pienākuma pamest Savienību.
- 12 Šajā ziņā tiesa uzskata, ka saskaņā ar 2022. gada 7. septembra spriedumu lietā *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Uzturēšanās tiesību būtība saskaņā ar LESD 20. pantu) (C-624/20), izvērtējot atkarības attiecības starp vecāku un bērnu, bērna interesēs ir jāņem vērā visi apstākļi. Tajā ietilpst vecāka, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, pastāvīga kopdzīve ar otru vecāku, kurš ir Savienības pilsonis, un personīgu un tiešu kontaktu pastāvēšana ar abiem vecākiem. Šie nosacījumi šajā gadījumā ir izpildīti. Tomēr atbildētājs, sniedzot atteikumu, nav ņēmis vērā nedz bērna intereses, nedz atkarības attiecību esamību vai ietekmi uz ģimenes dzīvi.
- 13 Saskaņā ar Tiesas spriedumu lietās *Subdelegación del Gobierno en Toledo* (C-451/19 un C-532/19) tikai ģimenes saišu esamība starp Savienības pilsoni un trešās valsts valstspiederīgo nav pietiekama, lai piešķirtu atvasinātās uzturēšanās tiesības. Iesniedzējtiesa uzskata, ka no tā var secināt, ka Tiesa pieprasa noteiktas atkarības attiecības.
- 14 Tā ir konstatējusi, ka atkarības attiecības starp prasītāju un viņas bērnu ir pietiekami intensīvas, lai pamatotu atvasinātu uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar LESD 20. pantu. Bez šīm uzturēšanās tiesībām bērns būtu spiests pavadīt prasītāju. Taču vienlaikus bērnam ir atkarības attiecības arī ar savu tēvu.
- 15 Ja bērns, kas ir Savienības pilsonis, ir spiests atstāt Savienību, viņam tiek liegta iespēja faktiski izmantot savas Savienības tiesības. Iesniedzējtiesa no Tiesas judikatūras secina, ka tieši šis bērna tiesības pamato atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu. Šīs tiesības, kas izriet no LESD 20. panta, nav vecāka, trešās valsts valstspiederīgā, individuālās tiesības, bet gan tiesības, kas atvasinātas no tā nepilngadīgā bērna Savienības pilsonības, kurš ir atkarīgs no šā vecāka.
- 16 Iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai Tiesas judikatūra par LESD 20. pantu un par pienākumu atstāt Savienības teritoriju ir pilnībā piemērojama, ja vecākam, trešās

valsts valstspiederīgajam, ir uzturēšanās tiesības citā dalībvalstī, nevis tajā, kuras valstspiederība ir bērnam un kurā viņš uzturas.

b) Atkarības attiecību novērtējums

- 17 Saskaņā ar Tiesas norādīto, izvērtējot atkarības attiecības, ir jāņem vērā visi apstākļi, piemēram, bērna vecums un emocionālā attīstība, kā arī bērna intereses. Saskaņā ar 2023. gada 22. jūnija spriedumu lietā *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Nepilngadīga bērna, Nīderlandes pilsoņa, māte, kura ir Taizemes valstspiederīgā) (C-459/20) uz bērna interesēm var atsaukties nevis, lai noraidītu pieteikumu, bet gan, gluži pretēji, lai liegtu pieņemt lēmumu, ar ko šim bērnam būtu jāpamet Savienības teritorija.
- 18 No minētā sprieduma Eiropas Komisija, šķiet, secina, ka, izvērtējot pieteikumu par atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu, bērna intereses tomēr nedrīkst būt galvenais apsvērums.
- 19 Iesniedzējtiesa jautā Tiesai, vai iestādēm, vienīgi izvērtējot atkarības attiecības, ir jāņem vērā bērna intereses un privātās dzīves neaizskaramība, un ģimenes saites, vai arī šie apstākļi ir jāņem vērā, veicot novērtējumu kopumā, un lēmuma pieņemšanas procesā tiem ir jābūt galvenajiem apsvērumiem.
- 20 Līdz šim Tiesa bērna intereses ir minējusi tikai saistībā ar interpretāciju, kādi apstākļi ir jāņem vērā, novērtējot atkarības attiecību intensitāti. Tas nebūt nenozīmē, ka bērna interesēm vairs nav citas nozīmes. Proti, agrākās lietās atkarības attiecību novērtējums bija galvenais veicamā novērtējuma aspekts. Pat ja – atkarības attiecību dēļ pastāvošā – nepieciešamība atstāt dalībvalsti, kurā bērns dzīvo un kuras valstspiederība viņam ir, ir būtiska, izvērtējot pieteikumu par atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu, un tādēļ prasa papildu un padziļinātu pārbaudi, šīs pārbaudes ietvaros ir jāņem vērā bērna intereses.
- 21 Atbildi uz šiem jautājumiem nevar izsecināt no Tiesas judikatūras. Tādu situāciju, kāda ir šajā lietā, Tiesa vēl nav izskatījusi. Iesniedzējtiesai ir skaidrs, ka gadījumos, kad vecākam, trešās valsts valstspiederīgajam, netika atzītas uzturēšanās tiesības Savienībā, jo nepastāvēja atkarības attiecības, bērna intereses bija tikai būtisks faktors, lai novērtētu šo attiecību intensitāti. Tomēr, ja atkarības attiecību esamības izvērtējumu nevar uzskatīt par visaptverošu vērtējumu jautājumā par to, vai ir jāpiešķir atvasinātās uzturēšanās tiesības, rodas jautājums, kā par lēmuma pieņemšanu atbildīgajai iestādei ir jāņem vērā bērna intereses, galīgi izvērtējot pieteikumu par atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu.

c) Nepieciešamība īstenot tiesības uz brīvu pārvietošanos

- 22 Atkarības attiecības starp prasītāju un bērnu ir tādas, ka gadījumā, ja pieteikuma iesniedzējai netiek piešķirtas uzturēšanās tiesības, bērnam viņai ir jāseko un jāatstāj Nīderlandes, bet ne Savienības teritorija. Tādēļ bērns ir spiests īstenot savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos.

- 23 Spriedumā lietā *Subdelegación del Gobierno en Toledo* Tiesa ir konstatējusi, ka starptautisko tiesību princips liedz dalībvalstij aizliegt saviem pilsoņiem ieceļot tās teritorijā un tur uzturēties. Tādējādi dalībvalsts nevar valstspiederīgajam likt atstāt tās teritoriju. Tomēr šajā gadījumā tas tā būtu, jo pastāv atkarības attiecības.
- 24 Atvasinātās uzturēšanās tiesības nav vecāka, trešās valsts valstspiederīgā, individuālās tiesības, bet gan tiesības, kas atvasinātas no tā nepilngadīgā bērna Savienības pilsonības, kurš ir atkarīgs no šā vecāka. Iesniedzējtiesa uzskata, ka tieši bērna tiesības ir tās, kas nosaka, vai viņa vecākam ir jāpiešķir uzturēšanās tiesības.
- 25 Ja Tiesa LESD 20. pantu interpretē tādējādi, ka prasītājam šajā gadījumā nav piešķiramas atvasinātās uzturēšanās tiesības Nīderlandē, tas nozīmētu, ka bērns, kurš ir Savienības pilsonis, atkarības attiecību dēļ būtu spiests izmantot savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos.
- 26 LESD 20. panta jēga un mērķis ir nodrošināt, ka bērns saglabā savas tiesības kā Savienības pilsonis. Šajā gadījumā bērnam ir jāsteno savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos, lai saglabātu personisku kontaktu ar abiem vecākiem. Iesniedzējtiesa uzskata, ka tiesību būtība ir tāda, ka pastāv arī brīvība tās neizmantot. Šī brīvība tiek atcelta, ja bērnam atkarības attiecību dēļ ir jāseko savai mātei uz Spāniju.
- 27 Jautājums ir par to, vai šis nepilngadīga Savienības pilsoņa pienākums ir pamatots, ja tiek vērtēts tikai tas, vai bērns var palikt Savienības teritorijā. Nepilngadīgā Savienības pilsoņa intereses un tas, vai viņa interesēm atbilst nepieciešamība izmantot savas tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos, sīkāk netiek pārbaudīts.
- 28 Bērna interesēs tieši varētu būt palikt tajā dalībvalstī, kuras valstspiederība viņam ir. Šis bērna intereses netiek ņemtas vērā, ja ir tikai jāpārbauda, vai atteikums piešķirt atvasinātās uzturēšanās tiesības nozīmē, ka bērnam, kurš ir Savienības pilsonis, ir jāatstāj Savienība kopumā. Tad rodas jautājums, vai var atteikties no turpmākas bērna interešu izvērtēšanas, jo viņa tiesību, kas izriet no Savienības pilsonības, saglabāšana pamato atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu viņa vecākam.
- 29 Saskaņā ar Hartu katram bērnam ir tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus sakarus ar abiem vecākiem, un ir jāievēro tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību. Šai ģimenes dzīvei nozīme ir, tikai izvērtējot atkarības attiecību intensitāti. Ja atvasinātās uzturēšanās tiesības tiek atteiktas, jo vecākam, kuram ir trešās valsts valstspiederība, nav pienākuma atstāt Savienību, sekas, kādas tas atstāj uz ģimenes dzīvi, netiek sīkāk pārbaudītas. Tādējādi šajā gadījumā, lai saglabātu ģimenes vienotību, arī vīram būtu jādodas uz Spāniju.
- 30 Atsakot atvasinātās uzturēšanās tiesības, atbildētājs nav pārbaudījis, kādas iespējas ģimenei ir turpināt ģimenes dzīvi Spānijā. Saskaņā ar prasītājas apgalvoto tēvs neatbilst nosacījumiem, lai pastāvīgi uzturētos Spānijā. Bērnam tad ir jāizlemj, pie

kura no vecākiem viņš vēlas palikt. To nevar prasīt no bērna, un tas, iespējams, nav bērna interesēs. Turklāt uzturēšanas saistības pastāv ne tikai attiecībā uz vecāku, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, bet arī attiecībā uz vecāku, kurš ir Savienības pilsonis.

- 31 Ir taisnība, ka atbildētājs šo apstākli ir pārbaudījis, veicot novērtējumu saskaņā ar ECPAK 8. pantu, tomēr, to darot, lielāku nozīmi ir piešķīris valsts vispārējām interesēm. Iesniedzējtiesa norāda uz to, ka prasītājam šajā sakarā ir jāapliecina un jāpierāda savas intereses, un jautā, vai tādā gadījumā kā šī lieta uz atbildētāju attiecas plašāks pienākums veikt izpēti.

d) Bērna interešu nozīmīgums

- 32 Iesniedzējtiesa uzskata, ka bērna intereses ietver vairāk nekā tikai no Savienības pilsonības izrietošo tiesību esamību un saglabāšanu. No Tiesas judikatūras (secinājumi lietā C-646/21, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* [Personas, kas identificējas ar Savienības vērtībām] un spriedumi lietās *Belgische Staat* [Nepilngadīgās personas vecāka atgriešana] [C-112/20] un *Belgische Staat* [Nepilngadīga bēgle laulībā] [C-230/21]) tā secina, ka pat tad, ja nepilngadīgais nav pieteikuma iesniedzējs, bet procedūras iznākums rada sekas nepilngadīgajam, izskatot pieteikumu šajā tiesvedībā, ir jāņem vērā bērna intereses.
- 33 Tiesa jau ir nospriedusi, ka uz bērna interesēm var atsaukties, lai nepieļautu tāda lēmuma pieņemšanu, ar kuru bērnam tiek noteikts atstāt Savienības teritoriju kopumā. Tomēr nav judikatūras attiecībā uz situāciju, kad bērnam ir jāatstāj tikai savas dalībvalsts teritorija. Iesniedzējtiesa nelabprāt pieņem, ka Tiesas skatījumā bērna interesēm un ģimenes dzīves neaizskaramībai nav nekādas nozīmes, ja bērnam gadījumā, ja viņa vecākam tiek atteiktas uzturēšanās tiesības, nav jāatstāj Savienība, bet ir jādodas līdzī savam vecākam uz citu dalībvalsti.
- 34 Iesniedzējtiesa uzskata, ka rodas jautājums par to, kā Pamattiesību hartas 7. un 24. pantā paredzētās pamattiesības var tikt ņemtas vērā tādā situācijā, kāda ir šajā lietā, un šajā ziņā tā atsaucas uz ģenerālvokātes E. Šarpstones [*E. Sharpston*] secinājumiem lietā *Zambrano* (C-34/09). Tajos ir noteikts, ka tiesības uz brīvu pārvietošanos tiek īstenotas saskaņā ar pamattiesību aizsardzību.
- 35 Ja, izvērtējot atvasinātās uzturēšanās tiesības, ir pietiekami konstatēt, ka pieteikuma iesniedzējam nav jāpamet Savienība, tad bērna intereses aprobežojas ar konstatējumu, ka ir saglabātas tiesības, kas viņam izriet no Savienības pilsonības. Rodas jautājums, vai tas attiecīgajā Savienības pilsonības jomā ir pieņemami.
- 36 Saskaņā ar Hartas 24. panta 2. punktu visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, pirmkārt jāņem vērā bērna intereses. Bērna interešu aizsardzība ir jāuzskata par vispārēju Savienības mērķi. Tomēr Savienības tiesībās, šķiet, nav skaidri noteikts, ka lēmuma pieņēmējam iestādei katrā ar ārvalstnieku tiesībām saistītā procedūrā ir jānosaka bērna intereses.

- 37 Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu tiesību komiteja savos Vispārējos komentāros ir sīkāk paskaidrojusi, ka un kā ir jānosaka bērna intereses. Kad šīs bērna intereses ir noteiktas, tās ir jāizvērtē. Spriedumā lietā *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Nepavadīta nepilngadīgā atgriešana) (C-441/19) Tiesa ir norādījusi, ka ir jānodrošina, lai visās darbībās, kas attiecas uz bērniem, pirmkārt būtu ņemtas vērā bērna intereses, tomēr šajā spriedumā nav vairs detalizētāk paudusi viedokli, kāda nozīme tām ir jāpiešķir.
- 38 Papildu skaidrojumu par šo jautājumu tika lūgts sniegt lietā *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Personas, kas identificējas ar Savienības vērtībām) (C-646/21). Secinājumos šajā lietā ģenerālvokāts saskaņā ar saviem apsvērumiem 54., 56., 58., 60. un 61. punktā Tiesai ir paudis savu viedokli, ka ar Savienības tiesībām nav saderīgs tāds starptautiskās aizsardzības pieteikuma izvērtējums pēc būtības, kurā kā primāro apsvērumu neņem vērā bērna intereses un nevērtē bērna intereses, pirms katrā procedūrā nav noteikts, kādas ir bērna intereses. Iesniedzējtiesa uzskata, ka atbilde uz jautājumu lietā C-646/21 ir būtiska arī saistībā ar uzdoto prejudiciālo jautājumu par LESD 20. panta plašāku interpretāciju.
- 39 Nav skaidrs, kādēļ dalībvalsts juridiskie pienākumi, kas izriet no Konvencijas par bērna tiesībām un Hartas, izskatot pieteikumu par atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu saskaņā ar LESD 20. pantu, nebūtu jāpieņem vai būtu jāpieņem tikai mazākā mērā. Ja Tiesa šo pantu interpretē tādējādi, ka būtiski ir tikai tas, ka tiek saglabātas nepilngadīgā dēla tiesības, kas izriet no Savienības pilsonības, un tādēļ ir izslēgts, ka prasītāja var atsaukties uz atvasinātām uzturēšanās tiesībām, kas izriet no LESD 20. panta, tad prasītājas nepilngadīgā bērna intereses netiek tālāk pārbaudītas. Attiecīgi atbildētājs nevar izpildīt Līgumā un Savienības tiesībās viņam paredzēto pienākumu visās darbībās un tādējādi, arī lemjot par prasītājas pieteikumu, pilnībā ņemt vērā bērna intereses.
- 40 Pat ja LESD 20. panta mērķis ir Savienības pilsoņa ar pilsonību saistīto tiesību ievērošana, iesniedzējtiesa uzskata, ka tas nevar nozīmēt, ka bērna plašākās intereses, kā, piemēram, viņa intereses palikt savā dalībvalstī un netikt nošķirtam no sava vecāka, kas ir trešās valsts valstspiederīgais, netiek sīkāk pārbaudītas un, izvērtējot pieteikumu par atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu, netiek ņemtas vērā.

e) Ģimenes dzīves neaizskaramība

- 41 Spriedumā lietā *Dereci* (C-256/11) Tiesa ir nospriedusi, ka tiesības uz ģimenes dzīves neaizskaramību neietilpst tiesībās, kas ir piešķirtas sakarā ar Savienības pilsoņu statusu, un ka ar šīm tiesībām vien nepietiek, lai Savienības tiesību piemērošanas jomā ietilptu tāda Savienības pilsoņa situācija, kurš nav izmantojis savas tiesības uz brīvu pārvietošanos.

- 42 Šajā lietā ģimenes dzīve ir gan būtisks faktors, lai novērtētu atkarības attiecības. Ja prasītājam ir liegtas atvasinātās uzturēšanās tiesības, ģimenes dzīvei, novērtējot, vai šīs tiesības būtu jāpiešķir, nav nekādas nozīmes.
- 43 Atvasināto uzturēšanās tiesību mērķis ir aizsargāt tāda Savienības pilsoņa ar pilsonību saistīto tiesību efektīvu īstenošanu, kurš ir atkarības attiecībās ar trešās valsts valstspiederīgo. Iesniedzējtiesa uzskata, ka šī īstenošana ietver ne tikai tiesības brīvi pārvietoties, bet arī Hartu. Tādēļ rodas jautājums, vai ir pamatoti bērna ģimenes dzīvei nepiešķirt ne vismazāko nozīmi, izvērtējot, vai prasītājam ir jāpiešķir atvasinātās uzturēšanās tiesības. Atbildētājs savā lēmumā ir pilnībā neņēmis vērā šo ģimenes dzīvi.

f) Direktīvas 2008/115 īstenošana

- 44 Atteikums piešķirt atvasinātās uzturēšanās tiesības paredz, ka prasītāja likumīgi neuzturas vai vairs neuzturas tās dalībvalsts teritorijā, kurā tika iesniegts pieteikums. Saskaņā ar Direktīvu 2008/115 dalībvalstij tad ir jāpieņem atgriešanas lēmums un attiecīgā gadījumā jālūdz trešās valsts valstspiederīgajam nekavējoties atgriezties dalībvalstī, kurā viņam ir uzturēšanās tiesības.
- 45 Direktīvā 2008/115 principā ir reglamentēta tikai izceļošana no dalībvalstīm, nevis ieceļošana tajās. Tomēr ar atteikumu piešķirt atvasinātās uzturēšanās tiesības tiek konstatēta arī nelikumīga uzturēšanās un tādējādi – principā – saskaņā ar šo direktīvu tiek noteikts pienākums atstāt Nīderlandes teritoriju. Saskaņā ar Direktīvas 2008/115 5. pantu, īstenojot šo direktīvu, dalībvalstis pilnībā ņem vērā tostarp bērna intereses un ģimenes dzīvi.
- 46 Tiesa ir paudusi savu nostāju par pienākumu ņemt vērā bērna intereses (skat. spriedumu, 2021. gada 14. janvāris, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* [Nepavadīta nepilngadīgā atgriešana], C-441/19, 43.–47. punkts, 51. un 60. punkts) un ģimenes dzīvi (skat. spriedumu, 2022. gada 22. novembris, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* [Izraidīšana – Medicīniskās kaņepes], C-69/21, 88.–91. punkts) *pirms* atgriešanas lēmuma pieņemšanas. Iesniedzējtiesa lūdz Tiesu precizēt, vai šī pienākuma tvērums un apmērs ir tāds pats, ja netiek pieņemts atgriešanas lēmums, tomēr nelikumīgā uzturēšanās tiek izbeigta, lūdzot trešās valsts valstspiederīgajam nekavējoties doties uz citas dalībvalsts teritoriju.
- 47 Iesniedzējtiesa uzskata, ka no iepriekš minētās Tiesas judikatūras izriet, ka, izskatot pieteikumu par atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu, atbildētājam ir jāapzinās, ka viņš pilda Direktīvā 2008/115 viņam noteikto pienākumu, un tādēļ viņam ir jāņem vērā bērna intereses un ģimenes saites, kā arī atteikuma sekas. Iesniedzējtiesa jautā Tiesai par saistību starp Direktīvā 2008/115 paredzētajiem pienākumiem un pieteikuma izvērtēšanu saskaņā ar LESD 20. pantu.
- 48 Šajā lietā atbildētājs nav sīkāk izvērtējis atteikuma sekas vai jautājumu par to, vai ģimene atbilst nosacījumiem, lai pastāvīgi uzturētos Spānijā. Iesniedzējtiesa jautā,

vai tādā situācijā kā šajā lietā ir pienākums lūgt Spānijas iestādēm informāciju, vai ģimenes dzīve var turpināties Spānijā.

- 49 Saskaņā ar Tiesas interpretāciju Hartas 7. un 24. pantā garantētajām tiesībām nav absolūts raksturs. Tomēr iesniedzējtiesa nejauda Tiesai, vai bērna intereses un ģimenes saites Nīderlandē pamato pienākumu prasītājam piešķirt atvasinātās uzturēšanās tiesības. Tā tikai lūdz sniegt sīkāku interpretāciju tiesību normām, ar kurām atbildētājam ir noteikts pienākums lūgt prasītājam doties uz Spāniju, un sniegt informāciju, vai sekas, ko piespiedu izceļošana uz Spāniju rada ģimenes saitēm, ir būtisks faktors, novērtējot, vai prasītājam ir jāpiešķir atvasinātās uzturēšanās tiesības, un, ja tas tā ir, vai tas nozīmē, ka atbildētājam ir pārbaudes pienākums.
- 50 Tā arī būtībā jautā, vai Direktīvas 2008/115 6. panta 2. punktā un 5. pantā paredzētie pienākumi paredz līdzīgu pārbaudes pienākumu iestādēm, izskatot pieteikumu par atvasināto uzturēšanās tiesību piešķiršanu, ko iesniedzis vecāks, kurš ir trešās valsts valstspiederīgais.
- 51 Iepriekš minētā precizēšana ir nepieciešama, lai iesniedzējtiesa varētu lemt par strīdu pamatlietā.

DARBA VĒRSĪJA